

DJEVOJČINA TUŽALJKA

(᾿Αποκεκλειμένη)

„Djevojčina tužaljka“ navodi se u „Grčkoj metrici“¹⁾ kao primjer za porabu dohmijskih stihova u kasnijoj grčkoj lirici. Ondje su, dakle, razložene metričke sheme njezine (u obzir uzete su samo strofa prva i treća), a ovdje je naša želja da potanje prikazemo i objasnimo taj biser grčke lirike.

Pjesma došla je do nas u okrnjenu obliku. Fragment našao je na jednom egipatskom papyrusu iz 2. vijeka pr. n. e. (na naličju nekoga računa) B. P. Grenfell i izdao ga pod natpisom *An Alexandrian erotic fragment*, Oxford 1896. Polazeći od stiha 27: κύριε, μή μ' ἀφῆς ἀποκεκλειμένην, O. Crusius²⁾ dao je „Tužaljci“ vrlo zgodan natpis ᾿Αποκεκλειμένη (zatvorena iz kuće, isključena) koji su prihvatili i neki drugi izdavači³⁾.

Po sadržaju dijeli se „Tušaljka“ u tri glavna dijela (ime djevojke i oznaka mjesta ne spominju se): u prvom (= strofa prva), koji čini ekspoziciju u pjesme, govori kod kuće ostavljena djevojka o svojoj nesretnoj ljubavi, kajući se što se dala cjelovima navesti na koban korak; u drugom (= strofa druga) počinje se radnja: djevojka polazi u zvjezdanu noć do dragoga svoga; ona ne nosi zublje kao drugi noćni putnici: njoj pokazuje put velika vatra koja u duši njezinoj gori; u trećem dijelu (= strofa treća, koja se na kraju raščlanjuje u dva manja dijela) stojimo pred kućom gdje nevjerni ljubavnik pijančuje, a ljubomorna djevojka bolno napolju tuži, moleći ga da je pusti unutra.

Pjesma je zapravo odlomak jedne hilarodije⁴⁾, sastavljene u vrlo uzbudljivu stilu, koju je pjevao hilarod⁴⁾ uz pratnju kakvog žičnog instrumenta. Budući da se u doba poslije Aristoksenaa (oko 320. pr. n. e.) osobito odlikovao u hilarodiji neki Magnežanin Simos,

1) N. Majnarić, *Grčka metrika*, Zagreb 1948. Djela JAZU, knj. 37, § 132.

2) Isp. Herondas, *Mimiambi*⁵⁾ 124 i *Philologus* 55 (1896), 368 i d.

3) Npr. E. Diehl, *Anthologia lyrica Graeca* II² 6, 197. Isti se naziv može naći kod nekih sličnih fragmenata i u muškom rodu: ᾿Αποκεκλειμένος; isp. Crusius, Herondas, *Mimiambi*⁵⁾ 129 i 142.

4) Ἰαροφθία (ἰαρός, φθῆ): vedra pjesma; Ἰαροφθός: pjevač ili pjesnik vedrih pjesama.

Crusius⁵⁾ hoće da uzme njega kao autora i za ovu hilarodiju. Simosa spominje i Wilamowitz⁶⁾, ali ga ne označuje kao autora pjesme, štaviše: on je voljan pomišljati da pjesma po svom predmetu više pripada u drugu, sličnu vrstu te poezije tzv. *magodiju* ili *lisiodiju*⁷⁾, gdje umjetnik nastupa u ženskom odijelu i pjeva uz pratnju žičnog instrumenta. Kako je ta poezija više poznata po vijestima starih pisaca nego po samim pjesmama, teško je i o toj stvari što posve pouzdano kazati. Uostalom, nije toliko do naziva pjesničke vrste, glavno je da se u pjesmi prepoznaje poezija koju su pjevači u aleksandrijsko vrijeme, javno nastupajući, pjevali.

Jezik pjesme jezik je tadašnjih ljudi, dakle uglavnom helenistički jezik onoga doba s jonskom i ponekom epskom natruhom. Tako je, npr., u stihu 10. koji se javlja u obliku epskog heksametra, upotrebljen i specifično epski glagol ἀπαναίνομαι (kod Homera ἀναίνομαι, npr. I 116, θ 112); u stihu 7. jonizam ἀκαστασίη, isp. Sv. Pavao 1. posl. Korinćanima 14, 33 οὐ γὰρ ἀκαστασίας ὁ θεὸς ἀλλ' εἰρήνης, *non enim est dissensionis Deus, sed pacis*. Riječ je dakle upotrebljena u istom značenju kao u tom fragmentu. Od helenističkih riječi spominjemo još: ἀνάδοχος (3) mjesto ἐγγυητής, τίς (40) mjesto πότερος, εὐθύς (37) mjesto εὐθύς, αὐτὸ τοῦτο (25) u značenju *hoc ipsum* itd. I građenje rečenica ovdje je posve jednostavno: prirodan red riječi, bez perioda i traženih govorničkih figura⁸⁾.

Prema tužnu i uzbudljivu sadržaju pjesme odabran je za nju i *ritam* kojim se izriče nemir, uzbuđenje, tjeskoba, bol i jadanje, tj. razni oblici *dohmijskog* stiha pomiješani s jambima. Metrička shema prve i jednog dijela treće strofe navedena je, kako je već spomenuto, u „Grčkoj metrici“ na str. 94. i d. Ostale sheme navest će se na kraju članka.

1. T E K S T⁹⁾

A Π Ο Κ Ε Κ Λ Ε Ι Μ Ε Ν Η

col. I

Ἐξ ἀμφοτέρων γέγον<εν> κίρσεις·
 ἐξευγίσμεθα τῆς φιλίης Κύπρις
 ἔστ' ἀνάδοχος ὀδύνη μ' ἔχει,
 ὅταν ἀναμνησθῶ,

⁵⁾ Philolog. 55 (1896) 383 i d.

⁶⁾ *Des Mädchens Klage*. Nachrichten der K. Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen, Phil.-hist. Klasse, 1896, 209—232 = *Kleine Schriften* 1941, 117.

⁷⁾ Μαγ-ωδία ili Λυσι-ωδία po pronalazaču te pjesničke vrste muzičaru Lisisu.

⁸⁾ Isp. Wilamowitz, *Kleine Schriften* II 107 i d.

⁹⁾ Tekst navodi se po E. Diehlu, *Anthologia lyrica Graeca* II² 6, 197 i d. Odstupanja od njega spomenuta su u komentaru.

- 5 ὡς με κατεφίλει (ἐ)πιβούλως μέλλων
 με καταλιμπάνειν,
 ἀκαστασίης εὐρετής.
 χά τὴν φιλίην ἐκτικῶς
 ἔλαβέ μ' Ἔρωσ,
- 10 οὐκ ἀπαναίνομαι {αὐτὸν ἔχουσ' ἐν τῇ διανοαίαι}.
 ἄστρα φίλα καὶ πότνια Νύξ συνερῶσά μοι,
 παράπεμψον ἔτι με νῦν, πρὸς ὃν {ἦ} Κύπρις
 ἔκδοτον ἄγει με χά
 πολὺς Ἔρωσ παραλαβάν.
- 15 συνοδηγὸν ἔχω τὸ πολὺ πῦρ
 τοῦν τῇ ψυχῇ μου καιόμενον.
 ταῦτά μ' ἀδικεῖ, ταῦτά μ' ὀδυνᾷ:
 ὁ φρεναπάτης,
 ὁ πρὸ τοῦ μέγα φρονῶν, καὶ ὁ τὴν Κύπριν οὐ
- 20 φάμενος εἶναι μου τοῦ (ἐ)ρᾶν αἰτίαν
 οὐκ ἤνεγκε νῦν
 τὴν τυχοῦσαν ἀδικίην.
- μέλλω μαίνεσθαι· ζῆλος γάρ μ' ἔχει,
 καὶ κατακαίομαι καταλελειμμένη.
- 25 αὐτὸ δὲ τοῦτό μοι τοὺς στεφάνους βάλε,
 οἷς μεμονωμένη χρωτισθήσομαι.
 κύριε, μή μ' ἀφῆις ἀποκεκλειμένην·
 δέξαι μ' εὐδοκῶ, ζηλῶ δουλεύειν.
 ἐπιμαν<ῶ>ς <ἐ>ρᾶν μέγαν ἔχει πόνον,
- 30 ζηλοτυπεῖν γάρ δεῖ, στέγειν, καρτερεῖν·
 ἂν δ' ἐνὶ προσκαθ<ῆ>ι, μόνον ἄφρων ἔσει.
 ὁ γὰρ μονιὸς ἔρωσ μαίνεσθαι ποιεῖ.
- γίνωσχ' ὅτι θυμὸν ἀνίκητον ἔχω,
 ὅταν ἔρις λάβῃ με· μαίνομαι,
- 35 εἰ μονοκοιτήσω,
 σὺ δὲ χρωτίζεσθ' ἀποτρέχεις.
- νῦν <δ'> ἂν ὀργισθῶμεν, εὐθὺ δεῖ
 καὶ διαλύεσθαι.
- 40 οὐχὶ διὰ τοῦτο φίλους ἔχομεν,
 οἱ κρινοῦσι, τίς ἀδικεῖ;

2. PRIJEVOD

Oboje smo pokazali sklonost i združili se. Ljubav je jamac naklonosti. Jad me spopada kad se sjetim kako me je cjelivao i lukavo namjeravao ostaviti, začetnik svade. I mene je spopao Eros koji je ljubav stvorio. Ne poričem: njega imam u duši.

Zvijezde drage i časna Noći koja sa mnom suosjećaš, isprati me još sada k njemu kome me izručenu Kipranka vodi i silni Eros koji me je osvojio. Pratilica mi je velika vatra koja u duši mojoj gori. To me vrijeđa, to me boli: varalica, koji se prije toga oholio i tajio da mu je ljubavni užitak uzrok ljubavi prema meni, a sada nije podnio neznatnu uvredu.

Hoću da bjesnim, ljubomor me žeže i izgorijevam ostavljena. To samo molim: vijence mi baci! Njih ću osamljena pritisnuti na se. Gospodine, ne ostavi me isključenu, primi me; spremna sam, želim da ti budem robinja. Pomamno ljubiti velika je muka, jer valja biti ljubomorani, kriti, istrajati. Ako jednome samo ostaješ vjerna, bit ćeš nerazumna, a osamljena ljubav dovodi u ludilo.

Znaj da mi je ćud neodoljiva kad me gnjev obuzme. Bjesnim kad sama prespavam, a ti bježiš u drugi zagrlaj.

Ako smo se sada rasrdili, treba da svađu odmah i poravnamo. Zar nemamo zato prijatelje da presude tko je kriv?

3. K O M E N T A R

Stih 1. *αἵρεσις*: ovdje u značenju „sklonost, naklonost, prijateljstvo“. Tako već kod Demostena, Govor o vijencu 283, 12 i često kod Polibija, npr. 2, 61; 32, 9. Ἐξ ἀμφοτέρων γ. *αἵρεσις*: „od nas je oboga proizašla sklonost“ — „nas smo oboje pokazali sklonost“.

Stih 2. *ἔζευγίσμεθα*: perf. pas. od helenističkog glagola *ζευγίζω* mjesto *ζεύγνυμι*. Javlja se i u Septuaginti, 1 Makab. 1. 15 u obliku *ἔζευγίσθησαν*. Što djevojka misli pod riječju *ἔζευγίσμεθα*, „združili smo se“, nije odmah jasno, jer ona od stida namjerice govori uvi-jeno. Ako je ovdje *Κύπρις* (Afrodita) ljubavni užitak, a *φιλία* „ljubav kao osjećanje naklonosti“, kako Wilamowitz vrlo uvjerljivo objašnjava razliku između tih dviju riječi¹⁰⁾, onda djevojka, zacijelo, misli ovdje isto što i Simeta u drugoj Teokritovoj idili: *ἐπράχθη τὰ μέγιστα καὶ ἐς πόθον ἤλθομεν ἄμφω* (142) „izvršilo se ono najznatnije i do želje dođosmo oboje“.

Stih 3. i d. *ὀδύνη μ' ἔχει ... ἀκαστασίης εὐρετής*. Tim riječima hoće djevojka da kaže: jad me spopada kad se sjetim kako je već tada, kad me je cjelivao, lukavo tražio povod da bi se posvađio i prekinuo drugovanje sa mnom.

U Diehlovu tekstu stoji greškom *ὀδύνη μ'* umjesto *ὀδύνη μ'*. U eolskom dolazi riječ u obliku *ἔδυνα*: ak. pl. *ἔδυνας*, pa su po tom oba oblika u vezi s korijenom **ed* u *edō* i *ἔδω*. To je dakle „bol koja grize“; isp. *cūrae edācēs*, Horac. O. 2, 11, 18. I djevojka se grize zbog postupka ljubavnikova.

Stih 8—10. Iza participa *ἐκτικώς* poništavamo Diehlovu interpunkciju i vezemo sva tri stiha u jednu misaonu cjelinu. Ljubav,

¹⁰⁾ *Kleine Schriften* II 109.

koja se označuje riječju φιλία, tj. ljubav kao osjećanje sklonosti, stvorio je Eros (ἔκτικώς) i on je sad spopao djevojku uza sve ono što je ona spočitnula ljubavniku u netom navedenoj napomeni. I ona priznaje da samo njega nosi u srcu: οὐκ ἀπαναίνομαι αὐτὸν ἔχουσ' ἐν τῇ διανοίᾳ.

ἔκτικώς (8): od κτίζω je perfekt aktivni ἔκτικα i κέκτικα, a pasivni samo ἔκτισμαι. Glagol je dobro poznat iz Septuaginte.

Stih 11. ἄστρα φίλα καὶ πότνια Νύξ: zazivanje Noći i hodanje noću do kuće dragoga mnogo podsjećaju na starijega helenističkog pjesnika Asklepijada Samljanina, učitelja Teokritova, koji u nekim svojim epigramima izriče i ljubavna čuvstva. Te su pjesmice najljepši produkti klasične ljubavne poezije. Budući da su po njemu prozvana dva asklepijadski stiha¹¹⁾, vjerojatno je da je on osim sačuvanih epigrama pjevao i čiste lirske pjesme.

πότνια Νύξ: „časna Noći“. Tim se riječima priziva božica noći i kod Euripida, Orest 174: πότνια, πότνια Νύξ ... ἐρεβόθεν ἴθι „časna, časna Noći, iz mraka hodi“. Kod Homera je: Νύξ δμητέρα (Ε 259) „Noć krotilica“ i Νύξ θοή (Ε 261) „Noć brza“, a kod Hesioda: μέλαινα Νύξ (Teog. 123), „crna noć“. Pjesnik Tužaljke oslanja se dakle na tragediju, a to rado čini i na drugim mjestima.

συνερώσά μοι: συν-ερωῶ „zajedno ljubiti“ pa po tom „suosjećati“. Noć suosjeća s djevojkom time što je prati (παράπεμψόν με 12) s krivenu do kuće ljubavnikove.

Stih 13. ἔκδοτον ἄγει με: Kipranka me, kaže djevojka, njemu izručenu (ἔκδοτον: kao zarobljenicu) vodi i silni Eros koji me je osvojio. Djevojka polazi dakle do kuće svoga dragoga opremljena punom ljubavi. A to kažu i sljedeća dva stiha (15 i 16): συνοδηγὸν ἔχω τὸ πολὺ πῦρ τοῦν τῆ ψυχῆ μου καιόμενον — „pratilica mi je velika vatra koja u mojoj duši gori“.

Stih 15. συνοδηγόν: συν-οδ-ηγ-ός (σύν, ὀδ-ός, ἡγέομαι) „vođa na putu, pratilac“. Riječ nije zabilježena ni u kojem od poznatih riječnika. Tu su samo riječi: συν-οδεύω „zajedno putovati“, συνοδία „zajedničko putovanje“ i ὀδ-ηγός „vođa“. Po tom bi se riječ συνοδηγός imala smatrati ovdje kao nova riječ. Ipak, možda je samo slučaj da riječ prije toga nije nigdje upotrebljena, jer su složenice sa σύν inače vrlo obične.

Stih 17. i d. ταῦτά μ' ἀδικεῖ, ταῦτά μ' ὀδυνᾷ: i u drugoj strofi daje se, eto, djevojka nakon nekoliko ljubavnih riječi na zamjeravanje i tugovanje, nazivajući dragoga varalicom koji je prije poricao da se približio k njoj iz ljubavne požude, a sad kad je užio ljubavnu slast, hoće da zbog nezatne stvari prekine s njome.

Stih 18. φρεναπάτης: φρεν-απάτης (φρήν, ἀπατάω) „koji dušu vara, varalica“. Riječ se nalazi i u Novom zavjetu, u pismu Titu 1, 10, a glagol φρεναπατάω u pismu Galaćanima 6, 3.

¹¹⁾ Isp. *Grčka metrika* § 122. i 126.

Stih 20. μου: mjesto μοι u Diehlovu tekstu uzeli smo ovdje Wilamowitzovu lekciju μου koju i smisao traži: φάμενος εἶναι τοῦ ἔρῳν μου αἰτίαν.

Stih 23. i d.: s tim se stihom počinje treća strofa i odvija se dalje u *dohmijskim* dimetrima. Djevojka već stoji pred kućom dragoga, tuži i otkriva mu bol svoje duše, a on unutra pijančuje i zabavlja se s drugom. „Bijesna sam od ljubomora“, veli ona, „i izjedam se u svojoj osamljenosti. Baci mi bar vijence da ih pritisnem na svoja osamljena njedra. Primi me u kuću. hoću da ti robujem“. Tako djevojka — ali odgovora iz kuće nema.

Stih 25. τοὺς στεφάνους βάλει: misle se vijenci kojima su se gosti kod gozbe ovjenčavali. Mjesto ljubavnika pritisnut će ona na svoje grudi njegove vijence.

Stih 26. χρωτισθήσομαι: u stihu 36. je infinitiv χρωτιζέσθαι. Prvom izdavaču nije bila riječ pravo jasna, ali ju je Wilamowitz¹²⁾ vrlo lijepo objasnio, dovedavši je u vezu sa 139. stihom pomenute Teokritove idile: καὶ ταχὺ χρώς ἐπὶ χρωτὶ πεπαίνεται. Kad su naime Simeta i Delfis legli jedno uz drugo, stala se koža (χρώς) uz kožu, tj. tijelo uz tijelo, otopljavati, i izvrši se ono najznatnije (ἐπράχθη τὰ μέγιστα). Bit će dakle, da je glagol χρωτιζέσθαι bio u to doba u običaju za spolno povezivanje. U tom značenju dobro pristaje na oba citirana mjesta (26 i 36).

Stih 27. κύριε: isti nagovor javlja se i u oštećenoj kolumni II, u stihu 2., 8. i 10. Djevojka, vjerojatno, hoće da se njime ponizi pred ljubavnikom, a možda želi da označi na taj način svoj niži društveni položaj. — Po tom je stihu, kako je već rečeno, tužaljka dobila natpis Ἀποκλειμένη (zatvorena iz kuće, isključena).

Stih 28. εὐδοκῶ: poznija, tj. helenistička riječ. Εὐδοκῶ δουλεύειν znači toliko kao εὖ δοκεῖ μοι δουλεύειν „dobro mi se čini, sviđa mi se, veseli me, spremna sam robovati“. Po tom je i εὐδοκία „veselje, zadovoljstvo“, a u bizantinsko doba žensko ime: Εὐδοκία.

Stih 29—32. Ne dobivši odgovora na molbu da bude puštena u kuću, govori djevojka o tri ljubavi: o pomamnoj ljubavi, o ostajanju kod jedne ljubavi i o osamljenoj ljubavi. Pomamna je ljubav velika muka, jer kod nje valja snositi ljubomornost, valja je prikrihati i istrajati (kao npr. sada pred zatvorenim vratima). Ostajati vjerno kod jedne ljubavi označuje djevojka kao nerazumno, a za osamljenu ljubav (ὁ μονιὸς ἔρως) veli da dovodi u ludilo,

Stih 31. U tom stihu poništavamo Diehlovu interpunkciju iza glagola προσκαθῆ te interpungiramo s Wilamowitzom iza riječi μόνον, jer je smisao tako bolji.

Stih 32. μονιὸς ἔρως: μονιός, ὅν je onaj koji sam samcat živi. Riječ se upotrebljava samo za divlje životinje koje ne žive u skupu, nego osamljeno: μονιὸν δάκος „osamljena zvijer“. Po tom je i μονιὸς ἔρως takva ljubav koja nema kraj sebe nikoga na koga bi se pre-

¹²⁾ *Kleine Schriften* II 107.

nosila. Stvar je lijepo objasnio Wilamowitz¹³⁾ ovom bilješkom: „Auch die pompeianische Verfluchung dessen, der die Liebe mißgönnt, kommt einem in den Sinn, die eigentlich lautet *illum in desertis montibus urat amor* und parodiert wird *illum secretis montibus ursus edat* [CIL IV 1645 = Carm. Lat. epigr. 953. 954]. Im ersten Falle ist es der *μονιὸς Ἐρωσ*, im zweiten ist der Bär ein *μονιὸν δάκος*“.

γάρ: mjesto Diehlove lekcije ὁ γάρ *μονιὸς ἔρωσ* uzeli smo Wilamowitzovu ὁ *μονιὸς δ' ἔρωσ*, jer treća od navedene tri ljubavi ne može biti privezana uz ostale dvije riječcom γάρ.

Stih 33. i d. Promjena metra na tom mjestu raščlanjuje strofu. Budući da djevojka prvim svojim nagovorom, izrečenim u obliku molbe, nije ništa postigla, govori ovdje ponovo, ali sada ne moli, nego prijeti: „Znaj, čud mi je neodoljiva kad me gnjev obuzme. Bijesna sam kad sama spavam, a ti bježiš u drugi zagrljaj“. Kad ni prijatnja ne koristi, spremna je na pomirenje: „Ako smo se sada zavadili, treba da svađu odmah i poravnamo. Zar nemamo prijatelje da presude tko je kriv“? Sirota, toliko želi pomirenje te ne preda ni pred tim da bude sama optužena kao uzročnica svađe makar nije kriva.

Stih 35. *μονοκοιτήσω*: glagol je poznat već u klas. grčkom jeziku; isp. npr. Aristof. List. 592.

Stih 36. *χωρίζεσθ'*: isp. bilješku uza stih 26.

Stih 40. Tu se svršava I kolumna papirusa i počinje II. Od nje je sačuvan samo dvadeset jedan stih, ali toliko oštećen da se iz ostataka ne može odrediti o čem je djevojka još govorila, kako se radnja dalje razvijala i kako se svršila. Neki nagađaju da se strast u daljem toku radnje pojačala, ali da svršetak nije bio veseo.

Na kraju preostaje još da damo metričku analizu onih dije-
lova „Tužaljke“ koji nisu obrađeni u „Grčkoj metrici“:

A. Strofa II 11—22: *ἄστρα φίλα κτλ.*

11	⋄-⋄⋄⋄ —⋄⋄⋄⋄- ⋄⋄⋄-⋄⋄-	jamp. trim.
	⋄⋄⋄⋄- ⋄⋄⋄⋄- ⋄-⋄-⋄-	jamp. dim.
	—⋄⋄-⋄-	dohm.
	⋄-⋄-⋄- ⋄⋄⋄⋄- ⋄⋄⋄⋄-	jamp. trim ¹⁴⁾ .
15	⋄⋄-⋄⋄-⋄⋄- ⋄⋄⋄⋄-	anap. dohm. + jamp. m.
	— — — — —⋄⋄⋄-	anap. dohm. dim.
	—⋄⋄⋄- —⋄⋄⋄-	jamp. dim.
	⋄⋄⋄⋄-	jamp. m.
	⋄⋄-⋄⋄⋄⋄- —⋄⋄⋄-	dohm. + anap. dohm.

¹³⁾ *Kleine Schriften* II 100, bilj. 1.

¹⁴⁾ Metrička shema stihova 12—14 data je na osnovu ovako pomještenih riječi:

παράπεμψον ἔτι με νῦν, πρὸς δὲ
ἢ Κύπρις ἐκδοτον
ἄγει με χά πολλὸς Ἐρωσ παραλαβών,

20	○ ○ ○ — — — — — — ○ —	dohm. dim.
	— — — ○ —	dohm.
	— ○ — ○ ○ ○ ○ —	jamp. dim. ¹⁵⁾

U strofi, koja izriče uzbuđenje, čežnju, ljubav i na kraju prigo-
govaranje, javljaju se stihovi koji posve odgovaraju tom duševnom
raspoloženju, tj. jambi pomiješani s dohmijima i anapestima (= ana-
pestičkim dohmijima). Od jamba dolazi: trimetar (dvaput), dimetar
(triput) i monometar (dvaput); od dohmija: dimetar (jedanput) i
monometar (triput); od anapestičkih dohmija: dimetar (jedanput) i
monometar (dvaput). Zaglavnih stihova u strofi nema, pa se peri-
ode određuju samo po sadržaju:

- Stih 11—14 = jamp. trim. + jamp. dim. + dohm. + jamp. trim.
- Stih 15—16 = anap. dohm. + jamp. m. + anap. dohm. dim.
- Stih 17—22 = jamp. dim. + jamp. m. + dohm. + anap. dohm. +
dohm. dim. + dohm. + jamp. dim.

B. Strofa III 33—40 (svršetak): γίνωσχη' ὅτι κτλ.

33	— — ○ ○ — ○ ○ — — ○ ○ —	jamp. trim. (hor.)
	○ ○ ○ — ○ — ○ — ○ —	dohm. + jamp. m.
35	— ○ ○ — — —	dohm.
	○ ○ — — — ○ ○ ○ —	anap. dohm. + jamp. m.
	— ○ — — — ○ — ○ —	dohm. + jamp. m.
	— ○ ○ ○ — —	dohm.
	— ○ ○ ○ — ○ ○ — ○ ○ —	jamp. m. + anap. dohm.
40	— ○ — ○ ○ ○ ○ —	jamp. dim.

I u toj su strofi pomiješani jambi s dohmijima, čistim i ana-
pestičkim. Od jamba dolazi: trimetar (jedanput), dimetar (jedanput),
monometar (četiri puta); od dohmija javljaju se samo monometri
(čisti, četiri puta, a anapestički dvaput). Jampski trimetar u stihu
33. upravo je horijampski trimetar, a u prvoj polovini 40. stiha stoji
mjesto jampskoga trohejski metar.

Zaglavnih stihova nema ni ovdje pa se periode određuju po
sadržaju, i to:

- Stih 33—36 = jamp. trim. (hor.) + dohm. + jamp. m. + dohm. +
anap. dohm. + jamp. m.
- Stih 37—40 = dohm. + jamp. m. + dohm. + jamp. m. + anap.
dohm. + jamp. dim.

¹⁵⁾ U prvom dijelu stiha zamijenjen je jampski metar trohejskim, a to je
metrički dopušteno, jer su te dvije mjere kvantitativno posve jednake.

Navedene metričke sheme jasno predočuju u kakvu se ritmu odvijaju obje strofe. Ali njih bismo, uza sve to, pravo razumjeli tek onda, kad bi nam bila poznata i njihova melodija, tj. kad bismo ih mogli i zapjevati onako kako ih je pjevao hilarod.

Zagreb.

N. Majnarić.

I N H A L T

N. Majnarić: DES MÄDCHENS KLAGE ('Αποκειλεμένη)

Nach einer kurzen Einleitung, worin über das Fragment, den ersten Herausgeber, den Inhalt und Wert, die Sprache und den Rhythmus der Klage berichtet wird, bringt der Verfasser den kritischen Text, die Übersetzung und einen sachlichen und sprachlichen Kommentar. Am Ende des Aufsatzes werden die metrischen Schemata beschrieben und verteilt. Auf einzelnes einzugehen ist hier nicht möglich.

PLUTARCHEA (= FAC. LUN. 28 P. 943 E)

Plutarchus scribit¹⁾ αἰ ψυχὰι ὁσμῶνται καθ' Ἀιδηγ²⁾, sed rectum est καθ' Ἀιδου (scil. οἴκον); sententia mea nititur usui in vetere graeco sermone: εἰς Ἀιδου (scil. οἴκον), ἐν Ἀιδου (scil. οἴκῳ). Apud Homerum X 389 εἰν Ἀτδαο, Ω 593 εἰν Ἀιδος, Φ 48 εἰς Ἀτδαο; totum apud Homerum εἰν Ἀτδαο δόμοισιν jacet; saepe inscribitur: Ψ 19, 103, 179, ο 350, υ 208, ω 204, 264. etiam conf. Sophoclis *Ajac.* 865 ἐν Ἀιδου. *Philoctet.* 1349 εἰς Ἀιδου μολεῖν. Aristophanis, *Ran.* 69 εἰς Ἀιδου, Euripidis, *Troad.* 442 ἐς Ἀιδου, 445 ἐς Ἀιδου. Etiam apud Homerum σ 97 ἦλθε κατὰ στόμα φοίνιον αἶμα. B 163 ἔθι νῦν κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν, Π 646 κατ' αὐτούς (= ἐπ' αὐτούς) αἰὲν ἔρα, Λ 108 κατὰ στῆθος βάλε δουρί etc.

Athenis.

A. N. Zumpos.

¹⁾ Conf. Plutar., fac. lun. 28 p. 943 E

²⁾ Conf. 98 fragmentum Heracliti. Diels — Kranz⁶.